

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Самизода Фурқат Давлаталӣ дар мавзӯи “Танзими ҳуқукии сайёҳии байналмилалӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.03. – Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ пешниҳод гардидааст (Душанбе, 2025. – 48 саҳ.).

Автореферати диссертатсияи Самизода Фурқат Давлаталӣ, ки ба мавзӯи “Танзими ҳуқукии сайёҳии байналмилалӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” бахшида шудааст, яке аз таҳқиқотҳои муҳими илмӣ дар соҳаи ҳуқуқи соҳибкорӣ ва байналмилалии хусусӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Ин таҳқиқот нахустин кӯшиши ҳамаҷонибаи таҳлили назариявӣ ва амалии масъалаи танзими ҳуқукии сайёҳии байналмилалӣ дар доираи қонунгузори миллии Тоҷикистон аст, ки аз аҳамияти баланди илмӣ ва амалӣ шаҳодат медиҳад.

Мавзӯи интихобшуда аз лиҳози мубрамиати худ бисёр муҳим аст, зеро сайёҳии байналмилалӣ ҳамчун соҳаи афзалиятноки иқтисодӣ дар Тоҷикистон нақши калидӣ дорад. Дар шароити рушди муносибатҳои байналмилалӣ ва тағйироти иқтисодӣ, масъалаҳои марбут ба ҳифз ва амалисозии танзими ҳуқукии аҳдҳои иқтисоди беруна (АИБ) дар соҳаи сайёҳӣ аҳамияти махсус пайдо мекунанд. Автореферат бо далелҳои мушаххас нишон медиҳад, ки сайёҳӣ на танҳо манбаи даромади иқтисодӣ, балки воситаи табодули фарҳангӣ ва таҳкими муносибатҳои байналмилалӣ мебошад, ки метавонанд аз лиҳози иқтисодӣ ва ҳуқуқӣ фарқ кунанд. Ин тафовут зарурати таҳияи концепсияи мувофиқи ҳифзи ҳуқуқҳои сайёҳон ва субъектҳои соҳаро ба миён меорад.

Таҳқиқоти мазкур ба таври муфассал ба баррасии аҳдҳои иқтисоди беруна дар соҳаи сайёҳӣ, аз ҷумла шартномаҳои хизматрасонии пулакӣ ва миёнравӣ, сарчашмаҳои ҳуқуқӣ ва ҳимояи ҳуқуқҳои сайёҳон пардохтааст. Инчунин, диссертатсия ба масъалаи мураккаби

мутобиқсозии қонунгузории миллӣ ба стандартҳои байналмилалӣ (UNWTO) ва созишномаҳои байналмилалӣ таваҷҷуҳи хоса зоҳир намудааст, ки яке аз хусусиятҳои нави таҳқиқот ба шумор меравад.

Автореферат аз ҷиҳати сохтор хеле мунтазам ва мантиқӣ тартиб дода шудааст. Он аз муқаддима, се боби асосӣ бо зербобҳо, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат аст.

Дар муқаддима муаллиф мубрамияти мавзӯ, дараҷаи таҳқиқи он, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, объект ва мавзӯи таҳқиқ, асосҳои назариявӣ ва методологӣ, инчунин аҳамияти назариявӣ ва амалии корро ба таври возеҳ баён намудааст.

Боби якум ба таҳлили мафҳум ва намудҳои сайёҳии байналмилалӣ бахшида шудааст. Муаллиф бо таъяс ба таҳлили адабиёти илмӣ ва омори байналмилалӣ (UNWTO), аз давраи муосир то пешгӯиҳои оянда, нишон медиҳад, ки сайёҳӣ ҳамчун падидаи иқтисодӣ-ҳуқуқӣ на танҳо манбаи даромад, балки омили суботи байналмилалӣ низ мебошад.

Боби дуюм ба масъалаҳои аҳдҳои иқтисоди беруна ва сарчашмаҳои ҳуқуқии онҳо дар соҳаи сайёҳӣ бахшида шудааст. Муаллиф ба хусусиятҳои муосири шартномаҳои байналмилалӣ, аз қабili созишномаҳои дучониба (бо Ғурҷистон ва Туркия) ва минтақавӣ (СХШ), ки дар қонунгузории Тоҷикистон ба таври мушаххас муайян нашудаанд, таваҷҷуҳи махсус зоҳир намуда, пешниҳодоти мушаххас барои тақмили Қонуни “Дар бораи сайёҳӣ” пешкаш кардааст.

Боби сеюм ба баррасии проблемаҳои шартномаҳои хизматрасонии пулакӣ ва миёнравӣ равона шудааст. Муаллиф бо таҳлили муқоисавии қонунгузории Тоҷикистон ва андешаҳои олимони ватаниву хориҷӣ нишон додааст, ки ин шартномаҳо метавонанд ҳамчун намудҳои мустақили АИБ баррасӣ шаванд, аммо дар қонунгузории кунунӣ ин масъала ба таври кофӣ танзим нашудааст.

Яке аз хусусиятҳои муҳими диссертатсия дар он аст, ки муаллиф концепсияи назариявии мукаммалеро оид ба таносуб ва алоқамандии

мафҳумҳои сайёҳӣ ва аҳдҳои байналмилалӣ таҳия намудааст. Инчунин, як қатор пешниҳодҳои амалӣ барои такмили қонунгузори соҳибкорӣ ва байналмилалӣ пешниҳод шудаанд, ки аз ҷумла иборатанд аз:

1. Муайян намудани мафҳуми “аҳдҳои иқтисоди беруна” дар Қонуни “Дар бораи сайёҳӣ” бо таъкиди хусусиятҳои ҳуқуқӣ ва иқтисодии онҳо.

2. Ворид намудани тағйирот ба Қонуни “Дар бораи сайёҳӣ” барои мушаххас кардани шартномаҳои хизматрасонии пулакӣ ва миёнравӣ ҳамчун намудҳои АИБ.

3. Иваз намудани ибораҳои норавшан дар қонунгузорӣ барои фарқ кардани ин мафҳумҳо ва мутобиқсозии онҳо ба стандартҳои UNWTO.

4. Муқаррар намудани механизмҳои ҳуқуқии ҷимояи ҳуқуқҳои сайёҳон ҳангоми баҳсҳои байналмилалӣ.

Ин пешниҳодҳо на танҳо аз лиҳози назариявӣ, балки аз ҷиҳати амалӣ низ аҳамияти калон доранд, зеро ба муқаммал гардонидани танзими ҳуқуқии сайёҳӣ ва таъмини рушди иқтисодӣ мусоидат мекунанд.

Таҳқиқот бар асоси усулҳои гуногуни илмӣ, аз қабili таърихӣ-ҳуқуқӣ, муқоисавӣ-ҳуқуқӣ, расмӣ-ҳуқуқӣ, эмпирикӣ ва диалектикӣ анҷом дода шудааст. Заминаи эмпирикии таҳқиқотро омили UNWTO, маълумоти омории ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ташкил медиҳанд, ки ба таҳлили ҳамаҷонибаи мавзӯ имкон фароҳам овардаанд. Истифодаи андешаҳои олимони ватанӣ ва хориҷӣ, аз қабili Д.Ш. Сангинзода, А.Ю. Александрова, К.Г. Борисов, М.М. Богуславский ва дигарон, ба асоснокии назариявии таҳқиқот мусоидат намудааст.

Мазмуни асосии диссертатсия дар мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла дар маҷаллаҳои тасдиқшудаи Комиссияи Олии Аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, инъикос ёфтааст. Инчунин, натиҷаҳои таҳқиқот дар конфронсҳои илмӣ-амалии байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ муаррифӣ шудаанд, ки аз қабули мусбии ҷомеаи илмӣ шаҳодат медиҳад.

Сарфи назар аз сатҳи баланди таҳқиқот, чанд нуктаи ночизро метавон қайд кард. Масалан, дар автореферат ба таҳлили муқоисавии қонунгузори кишварҳои хориҷӣ (ба монанди Франция, Британияи Кабир ва ИМА) дар бораи танзими сайёҳӣ камтар таваҷҷуҳ шудааст, ки метавонист барои муқаммал гардонидани пешниҳодҳо муфид бошад. Инчунин, муаллиф метавонист ба масъалаи таъсири технологияҳои нав, аз қабili рақамисозӣ ва зехни сунъӣ, ба аҳдҳои байналмилалӣ дар сайёҳӣ бештар диққат диҳад, зеро ин соҳаҳо дар ояндаи наздик метавонанд ба қонунгузори соҳибкорӣ таъсир расонанд. Тавсия дода мешавад, ки дар таҳқиқотҳои минбаъда ин ҷанбаҳо низ мавриди баррасӣ қарор гиранд.

Автореферати диссертатсияи Самизода Фурқат Давлаталӣ як кори илмӣ пурмазмун ва арзишманд аст, ки ба рушди илми ҳуқуқи соҳибкорӣ дар Тоҷикистон саҳми назаррас мегузорад. Таҳлили амиқи назариявӣ, пешниҳодоти мушаххас барои тақмили қонунгузорӣ ва истифодаи омори байналмилалӣ аз хусусиятҳои барҷастаи ин таҳқиқот мебошанд. Қор ба талаботи Комиссияи Олии Аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ихтисоси 12.00.03. – Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналмилалӣ хусусӣ мувофиқ буда, муаллифи он Самизода Фурқат Давлаталӣ барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ сазовор мебошад.

Такриздиханда:

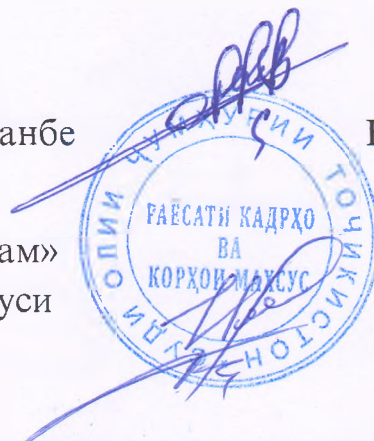
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ,

Судяи суди ноҳияи Синои шаҳри Душанбе

«Имзои Раҳмон Д.С.–ро тасдиқ мекунам»

Сардори Раёсати кадр ва корҳои махсуси

Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Раҳмон Д.С.

22.09.2025

Исозода Д.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734042, ш. Душанбе, кӯчаи Шевченко 55, Тел.: (+992 37) 221 13 96. E-mail: info@sud.tj